

на захист прав, свобод та дотримання безпеки учасників судового розгляду, створення необхідних умов для якісного та ефективного розгляду судових спорів, що у найближчій перспективі повинно знайти своє законодавче закріплення.

Література:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 20.10.2023).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб: Закон України від 12.05.2022 № 2257-IX / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2257-20> (дата звернення 20.10.2023).

3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Електронний ресурс: Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text> (дата звернення 20.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-8>

SUBJECT MATTER AND TERRITORIAL JURISDICTION OF PUBLIC LAW DISPUTES IN URBAN DEVELOPMENT

ПРЕДМЕТНА І ТЕРИТОРІАЛЬНА ПІДСУДНІСТЬ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ

Semenchuk N. O.

*External Postgraduate Student
at the Department of Constitutional
and Administrative Law,
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Семенчук Н. О.

*здобувач кафедри конституційного
та адміністративного права,
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

Згідно ст. 55 Конституції України гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого

самоврядування, посадових і службових осіб. Крім того запровадження та гарантування судового захисту прав, свобод та інтересів відбувається на підставі ст. 1, 8 та 55 Основного Закону України.

Варто зауважити, що тлумачення щодо розуміння конституційних норм неодноразово були викладені у Рішеннях Конституційного Суду України. Так, у Рішенні № 9-зп/1997 від 25.12.1997 р., Рішенні № 8-рп/2002 від 07.05.2002 р., Рішенні № 15-рп/2002 від 09.07.2002 р., Рішенні № 3-рп/2012 від 25.01.2012 р. Конституційний Суд України зазначив, що ч. 2 ст. 124 Конституції України необхідно розуміти так, що юрисдикція судів, тобто їх повноваження вирішувати спори про право та інші правові питання, поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Крім цього, розкриваючи конституційний зміст права на судовий захист, Конституційний Суд України у Рішенні № 6-зп/1997 від 25.11.1997 р. щодо права на оскарження в суді неправомірних дій посадової особи вказав, що Конституцією України кожній людині і громадянину гарантовано і забезпечено право на звернення до суду за захистом своїх прав і свобод. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. У Рішенні № 4-р/2019 від 13 червня 2019 р. у справі за конституційною скаргою Глушенка Віктора Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 392 Кримінального процесуального кодексу України Конституційний Суд України зазначає, що утвердження правової держави відповідно до приписів статті 1, другого речення частини третьої статті 8, частини першої статті 55 Основного Закону України полягає, зокрема, у гарантуванні кожному судового захисту прав і свобод, а також у запровадженні ефективного механізму такого захисту. Судовий захист вважається найбільш дієвою гарантією відновлення порушених прав і свобод людини і громадянина .

Як слушно зазначають окремі автори у контексті тлумачення даної конституційної норми: «наведена норма свідчить про необмеженість судової юрисдикції, тобто будь-яка заінтересована особа має право звернутися до суду за захистом свого порушеного, невизнаного чи оспорюваного права, свободи або інтересу» [1, с. 18]. Власне з наведеного випливає, що судова юрисдикція розуміється як сфера діяльності органів судової влади.

Інститут підсудності є засадничим у процесі розмежування повноважень як між адміністративними судами різних ланок, так і між

судами однієї ланки щодо розгляду публічно-правових спорів у сфері містобудування. Окремі дослідники вказують, що правила підсудності, що застосовуються в адміністративному судочинстві, є найскладнішими з поміж інших процесуальних форм правосуддя (цивільного, господарського, кримінального) [2]. Вказане обумовлюється такими обставинами: існуванням дворівневої системи місцевих адміністративних судів і неспівпадінням між ланками адміністративних судів та інстанціями, внаслідок чого деякі справи по першій інстанції можуть розглядатися одразу у Верховному Суді або в апеляційних адміністративних чи окружних адміністративних судах [2].

Правила підсудності публічно-правових спорів у сфері містобудування закріплені в КАС України. Варто вказати, що чинна редакція КАС України застосовує термін «юрисдикція». КАС України містить терміни «предметна юрисдикція», «інстанційна юрисдикція» та «територіальна юрисдикція (підсудність)» (статті 19–30 КАС України).

Традиційно у науковій літературі поняття «юрисдикції» набуло значення сфери або кола питань, на які поширюються юрисдикційні повноваження органів щодо вирішення індивідуальних справ [3, с. 7] та часто вживається дослідниками як синонімічне до терміну «юрисдикція». Подібний підхід відображено й у міжнародних документах, як-то, у ст. 32 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, де під юрисдикцією ЄСПЛ розуміється предметне коло справ, на які поширюється його повноваження.

В теорії адміністративного судочинства розрізняють предметну, територіальну та інстанційну підсудності. Предметна підсудність розмежує компетенцію адміністративних судів в процесі вирішення публічно-правового спору у сфері містобудування по першій інстанції [4, с. 179–180]. Виокремлення предметної підсудності є особливістю адміністративного судочинства, на відміну від судів загальної юрисдикції де усі справи по першій інстанції розглядаються місцевими судами, а тому потреби у предметному розмежуванні немає. В адміністративному судочинстві, внаслідок розподілу функцій судів першої інстанції між різними місцевими судами, а також різними ланками адміністративних судів, правила предметної підсудності мають необхідний характер [2].

Правила предметної і територіальної підсудності публічно-правових спорів у сфері містобудування передбачені ст.ст. 20, 22, 25, 26, 27, 28 КАС України. Існують такі види територіальної підсудності: підсудність справ за вибором позивача (ст. 25 КАС України); підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача (ст. 26 КАС

України); виключна підсудність (ст. 27 КАС України); підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя (ст. 28 КАС України).

Територіальна підсудність публічно-правових спорів у сфері містобудування визначає порядок розподілу адміністративних справ між судами одного рівня залежно від території, на яку поширюється їх юрисдикція. В чинному КАС України передбачені загальна, альтернативна, особлива, виключна територіальна підсудність.

Територіальна підсудність публічно-правового спору у сфері містобудування першої інстанції обумовлена такими критеріями як: місце проживання (перебування, знаходження) сторони (ст.ст. 25–27 КАС України); вид рішень, дій, бездіяльності суб'єктів владних повноважень (ч. 1 ст. 25 КАС України); вид суб'єкта владних повноважень (ч. 1 ст. 27 КАС України); місце знаходження суб'єкта владних повноважень–відповідача (ч. 2 ст. 27 КАС України).

Визначення територіальної підсудності публічно-правового спору у сфері містобудування – завершальна процедура визначення підсудності адміністративної справи і виявлення певного, конкретного адміністративного суду, саме до якого має бути подана позовна заява [5].

Первинну оцінку і кваліфікацію предметної та територіальної підсудності у позовній заяві (заяві про забезпечення позову тощо) викладає позивач (особа, яка подала заяву про забезпечення позову). Саме у позовній заяві (заяві про забезпечення позову) особа має вказати критерії предметної, та територіальної підсудності публічно-правового спору у сфері містобудування (ст.ст. 152, 160 КАС України).

Література:

1. Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві: Навч. посіб. / Комаров В.В., Сакара Н.Ю. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. 42 с.
2. Рой О.В. Правові акти суб'єктів владних повноважень як предмет публічно-правового спору https://ippi.org.ua/sites/default/files/disertaciya_roy_o.v._print.pdf
3. Бессараб Н. М. Юрисдикція та підсудність цивільних справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 19 с.
4. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики: настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. Київ: Істина, 2007. 608 с.

5. Волкова Ю.А. Передумови («фільтри») касаційного оскарження в адміністративному судочинстві: зміст, види, особливості, порядок застосування. *Law. State. Technology*. 2021. Вип. 1. С. 67–78.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-9>

STRATEGY AND PRACTICE OF BUILDING THE RULE OF LAW

СТРАТЕГІЯ ТА ПРАКТИКА РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Tertyshnyk V. M.

*Doctor of Law, Professor,
Academician of the Academy
of Political and Legal Sciences of Ukraine,
Professor at the Department of Law
Enforcement and Criminal Law,
University of Customs and Finance
Dnipro, Ukraine*

Тертишник В. М.

*доктор юридичних наук, професор,
академік Академії політико-правових
наук України, професор кафедри
правоохоронної діяльності
та кримінально-правових дисциплін,
Університет митної справи
та фінансів
м. Дніпро, Україна*

Правова демократія – це демократія в рамках справедливих законів, заснованих на засаді верховенстві права та інших принципах правової держави, на виваженому поєднанні прав і обов'язків громадян, їх неухильному дотриманні, організація суспільства, яке гарантує максимально можливі та окреслені законом права і свободи людини, надає широкі можливості участі народу як в управлінні державою та організації суспільного життя, так і контролю суспільства за діяльністю влади, забезпечує прозорість та відкритість дій влади, дієвість системи механізмів стримування і противаг проти узурпації влади.

Синергетичне поєднання народовладдя як форми реалізації ідей правової держави через забезпечення влади народу з правовою демократією як змістовним наповненням самого народовладдя створює реальні можливості для прогресивного розвитку суспільства, на що акцентується увага дослідників проблем розбудови правової держави [1–3]. Релевантною є проблема удосконалення референдної демократії, запровадження демократичних виборів, з правом висунення кандидатів у депутати усіма громадськими організаціями та юридичними особами,